

obitelji i molitve u njoj, ali se ne smije ni u tom pretjeravati. Mogao bi to biti upliv jedne od modernih zabluda, za koju kažu da će biti osuđena na ovom saboru: da je ženidba nad djevičanstvom. Redovnički zavjeti izdvajaju Bogu posvećene duše iz redova običnih vjernika. Redovnici i redovnice, i ako ne će nikad stupiti u hierarhične redove, u Crkvi su Božjoj nešto posebno, tvore zaseban stalež i Crkva traži da se on poštuje. Taj je stalež sam po sebi nekako između hierarhije i vjernika, pa kad se u naše dane sve više ističe dostojanstvo vjernika, pravo je da se ne umanjuje ni ono koje je veće od toga.

Posebno to vrijedi za klauzurne redovnice. Samo od njih Crkva traži svećane (ne samo vječne) zavjete, s kojima su spojene razne dužnosti i prava. Tako svakoj od njih ide naslov: časna majka, na što i mnogi svećenici ne paze. Samo njima daje Crkva svećano u ruke časoslov i povjerava im da uz osobnu molitvu, rad i žrtvu posvećuje Crkvu Božju i najsavršenijom, liturgijskom molitvom. To one čine, redovito zajedno ili vrlo rijetko zasebno, u ime Crkve i za Crkvu. I to Crkva traži da obavljaju na službenom, latinskom jeziku. Na pitanja, da se to promijeni, odgovarano je dosada iz Rima niječno. A one same smatraju časoslov najsladim poslom. Nek je i tu primjer iz života: nedavno je jedna naša vrlo stara klauzurna redovnica izjavila kako je molila Boga da joj dađe milost do smrti moliti božanski oficij. Prema tome i u gornjem slučaju nije naglasak na naređenju nego na ovlaštenju i povjerenju sa strane Crkve. I ovo je napisano u prvom redu zato da svi liturgijski službenici i molioci još više cijene i ljube svoj časoslov. Jest on i dužnost, ali ga radije gledajmo i obavljajmo kao veliku povlasticu, na korist svoju i cijele Crkve.

Liturgijska obnova naših dana dakle nije moda, a još manje napast, nego »prolaz Duha Svetoga u Crkvi« (Pijo XII 22. IX. 1956). To je ona objektivno, a svaki pazimo za se i za svoje da nama ne bude moda ni napast, ni u gornjem ni u bilo kojem smislu.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OBS

VIDICI

UZ RUB SVEZAKA ŽARKA BRZIĆA: STAZAMA ŽIVOTA, ZAGREB 1959. I UZDIGNUTA POGLEDA, ZAGREB 1961.

Razmišljanje nad knjigom koja je bez težih probijanja našla široku čitalačku publiku dvostruko je korisno. Dok je naime analiziramo, odgonetamo ujedno i čitaoce.

Možda su u posljednje dvije godine najčitanija naša vjerska knjiga bili svesci don Žarka Brzića.

Piščeve su namjere bile tematski obuhvatne. Želio je na primjerima brojnih naših suvremenika ocrtati najprije temeljni čovjekov odnos prema Bogu a zatim posljedice što iz ovoga odnosa slijede za važnija područja života. U komponiranju izabrao je naoko najjednostavniji put: posegnuo je za izvascima iz suvremenih knjiga, časopisa i novina, kratko ih prema potrebi komentirao stilom publiciste i složio u nekoliko poglavlja. Oba sveska obrađuju istu tematiku, na istorodnoj građi, jednako oblikovanoj i raspoređenoj. Svescima bi se, ako je kartoteka dovoljno obilata,

bez veće muke mogao dodati još koji. Ovime nisam nipošto htio naprečac osuditi zamisao knjige takve vrste niti joj poreći korist. Ona, doduše, zbog naravi građe i obrade ne može računati na trajnost, no u vremenu magazina, panorama i digesta ovakvi su radovi potrebni. Ovako konkretizirana suvremena vjerska problematika iznijeta je izravno za pobudu čitaču a indirektno i kao apalogetska prezentacija.

Ono nad čim se u ovim svescima valja zamisliti nije u prvom redu izbor građe i methodska obrada već rezultati analize i atmosfera cjeline. Iako obuhvatni u zamisli i puni aktualnih činjenica, ovi svesci, kad ih dočitamo i kad bi nas trebali pokrenuti, ostavljaju u svijesti dojam duhovnih napora koji nisu neodoljivo privlačni. Ima nešto u njima što, makar ih i sa zanimanjem slijedili, priječi da njihovu atmosferu ne udišemo punim plućima.

Svesci nas uvode u današnju duhovnu vrevu i pokušavaju registrirati u njoj religiozna upinjanja. No, ona beskrajno raznolika vjerska primicanja i kidanja odviše su pojednostavljena. Duhovni se razvoji junaka pretežno odvija po jednoj uopćenoj shemi. Počinju služiti Bogu poslije razočaranja a u njemu traže najprije smirenje i sreću. Oni zapravo prihvaćaju vjeru kao jedini izlaz. Vjera je većeg dijela tih obraćenika na kraju ipak neki sveopći zbjeg, liječilište za umorne i razočarane u koje ulaze psihološki destilirani. U osnovi njihove vjere stoji jedno veliko odricanje ljudskoga. Toliko su strasti izgubili da su se primakli granici apstraktne šablone. Postajući vjernici, oni se preobrazuju u ostakljene monade sretne u vlastitu pokoj, izložene duhovnom sunčanju negdje u zavjetrini života uz nešto staklasta odsiaja. Jednom su za uvijek dosegli visinu s koje više ne padaju; našavši vjeru, zajamčili su sebi trajnu ugodnu sreću.

Kraj naglašene težnje za čistim situacijama, za apsolutnim dometima, za strogom polarizacijom stavova — malo može ostati mjesta za onu neprekidnu razapetost stvora između Boga i svojih prothjeva, za ona neuhvatljiva kolebanja između vjere i praktične nevjere, za onu sredinu, tako karakterističnu, u kojoj se prepliću nada i očaj, tihe izdaje i slobodno predanje čitava bića koje iz trena u tren održava vjeru živom.

U ovakvu prilaznju egzistencijalno-religioznoj problematici nema prikladna organa da zamijeni plač za iskupljenjem u padu i neizdrživu tjeskobu kod sitih života sa lucidnom svijetšću da lebde nad prazninom; nema organa kojim bi se naslutilo ono bezimeno ispovijedanje Boga kod zanijetih iskrenom službom idealnim vrednotama. S druge strane, kraj ovakva prilazjenja nemoguće je otkriti licemjerie i duhovnu lijenost prikritu velom formalne vjerske ispravnosti. Crno-bijela tehnika postaje nuždom bez realne životne dubine, bez prave mogućnosti da se bilo što podvuče, izdvoji ili dovede u širu međuovisnost. Vjera postaje unutarnjom dosljednošću minimalistička: pašniak smirenja. Apostolat je zahtjev koji ne izlazi iz nezine biti. Iz tako gledane vjere ne može govoriti svijest svjetskospasilačkog i povijesno-spasilačkoga poslanja, svijest rasta u vremenu, svijest paruzijskog dozrijevanja. U ovakvu gledanju junaci samo zalaze u vjeru, u najboljem slučaju u njoj djeluju, ali vjera još nije postala njihovo nadahnuće, stvaralački nemir i, tako reći, neodoljivi nagon.

Za živu kršćansku vjeru, međutim, značajno je upravo to da je korjenita u doslovnom smislu, nova duša svih čovjekovih moći, počelo koje ujedinjuje sve sile bica u harmoničnu težnju prema neiscrpnom ostvarenjima, novo unutarnje počelo koje pretvara krštenika u veliku mogućnost i u ljudsko bice unosi jedno preobilje stvaralačke napetosti. Problem patnje, crvena nit ovih patničkih svezaka, u kršćanskoj se vjeri ne rješava tako da se ukida već tako da se patnja uključuje u spasilački proces produžene Inkarnacije u Crkvi.

Mislim stoga da Stazama života i Uzdignuta pogleda, iako su značajan korak prema živom predmetu, nisu još otvorenih očiju prodri u srž suvremene vjerske problematike; njihova atmosfera ne odražava još bogatu svečanost vjere koja u okristovljenu svijetu plodi; obrisi katolicizma koji se iz njih ocrtavaju, iako nisu skrivi, bolećivi su i blijedi.

Ima u ovakvu načinu obrade jedna opasna granica preko koje također stilska nepažnja postaje podmukli rušilac uvjerljivosti teksta. Izabравši mnoštvo citata, u želji da razbije monotoniju njihova nizanja i održi budnom čitačevu pažnju, autor se odlučio na uporno publicističko reklamiranje. Time se nehotice izložio pogibelji da postane nametljivo prisutan i retorički bučan u predmetu s kojim nas je zapravo trebao samo suočiti i prepustiti nas dalje njegovoj uvjerljivosti. Stalna prisutnost propovjednika-publiciste koji se krije pod tekstom opasna je za ove sveske stoga što i dramatski napete situacije gube tako vlastitu snagu i postaju sredstvom autorova uvjeravanja, potresne se sudbine pretvaraju u govornički efekt ili novinarsku senzaciju, dok se cjelina razbija u niz više ili manje spretno povezanih anegdota. — Pogibeljna je i olaka upotreba superlativnih izraza, dok prazni stihovi i nespretan dijalog nisu osvježene.

Problematika koje sam se ovdje dotaknuo značajna je za dobar dio naše religiozne literature. Ovi su svesci bili prilika da o njoj progovorim. Relativno govoreći, oni znače ipak zamjetljiv napredak. Posegnuli su za živom građom i osjetili potrebu da se naša književnost aktualizira. Zahtjevi su prema njima ovdje postali odjednom veliki zato što sam ih pokušao promatrati s jednog apsolutnijeg idealnog stanovišta kršćanske analize časa i autentične kršćanske poruke vremenu. Učinio sam to stoga što sam uvjeren da je već bilo nužno da se na konkretnom primjeru glasno upozori kako našu knjigu ovi zadaci čekaju, zadaci na koje ranije nije dospjela misliti a koji su već stali preraštati u pitanje njezina daljnjega smisla. Kad bi se ovo i shvatilo kao osudu, što nije, bila bi uzaludna poslije onako srdačnog prijema čitalaca. Ovo je pokušaj da se u svrhu orijentacije svescima odredi mjesto na razvojnom putu naše religiozne literature i posredno upozori na duhovni profil dijela naše čitalačke publike. Mislim da su daljnji izvodi, stoje li gornje konstatacije, od sebe jasni.

tn

U gustim tminama današnjice zapažamo mnogo jasnih znakova koji naviještaju Crkvi i cijelom čovječanstvu početak novoga i sretnog razdoblja.

Ivan XXIII